

[Ministeren for offentlige arbejder.]
 tet. Jeg mener, det må være rigtigt at ind-
 drage og overveje også disse økonomiske
 konsekvenser af ændrede linjeføringer. Jeg
 mener også, det må være rigtigt at diskutere
 sagen med den nye Århus kommune og med
 det nye Århus amtsråd, som ikke har haft
 lejlighed til at tilkendegive sin stilling hertil.
 Spørgsmålet er vel, om ikke disse bemærk-
 ninger bør indgå i det udvalgsarbejde, jeg
 forstår skal finde sted her mellem anden og
 tredje behandling, når man skal drøfte et
 forslag om at bemyndige ministeren til med
 henblik på en ændret linjeføring fra øst om
 Brabrand Sø til vest om Brabrand Sø at
 optage forhandlinger med Århus kommune
 og Århus amtskommune med henblik på at
 overveje tilskudsmulighederne til de vejfø-
 ringe, som alle og enhver ved alligevel skal
 finde sted øst om Brabrand Sø.

Hermed sluttede forhandlingen.

§ 1, ændringsforslag nr. 1 om indsættelse
 af en ny paragraf, §§ 2 og 3, ændringsforslag
 nr. 2, § 4, således ændret, ændringsforslag
 nr. 3 om indsættelse af en ny paragraf og
 ændringsforslag nr. 4 om indføjelser af et bi-
 lag til lovforslaget
 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
 vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (From): Lovforsla-
 get går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

*Anden behandling af forslag til lov om æn-
 dring af lov om børne- og ungdomsforsorg.*
 (Ændrede tilskudsregler for daginstitutioner).

(Første behandling af lovforslaget (nr. 46)
 findes i tidenden sp. 1205, udvalgets be-
 tænkning i tillæg B. sp. 889).

Der var stillet 4 ændringsforslag i betænk-
 ningen.

Uden for betænkningen var der ikke stil-
 let ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforsla-
 gene og spørgsmålet om lovforslagets over-
 gang til tredje behandling sættes til forhand-
 ling under ét.

Albertsen: Da vi havde første behandling
 af lovforslaget om ændring af statsrefusio-
 nen til daginstitutioner, gav jeg udtryk for
 forventning om, at der kunne skabes bred
 tilslutning til de tanker, som var nedlagt i
 forslaget. Jeg bemærkede dengang, at selv
 om der var en vis afstandtagen, skønnede
 jeg alligevel, at der var en mulighed for at
 bygge bro mellem de forskellige opfattelser.
 Disse forhåbninger har ikke vist sig at holde
 stik. Vi har haft adskillige møder i socialud-
 valget og har nøje drøftet hele problematik-
 ken vedrørende daginstitutionerne, og på
 baggrund af det omfattende materiale, vi
 har modtaget, har vi haft lejlighed til at
 overveje, hvilke konklusioner vi skulle
 drage på grundlag af det materiale, som
 naturndvendigt måtte påvirke os.

Jeg vil gerne sige i den forbindelse, at jeg
 som formand for udvalget har lagt megen
 vægt på fra starten af denne folketingssam-
 ling at tilvejebringe et godt samarbejde. Jeg
 håber, uanset det mellemstil, der nu har
 været, at det alligevel må lykkes at få så
 bred en tilslutning til sagernes positive løs-
 ning som overhovedet muligt. Hvad denne
 sag angår, må jeg beklage, at det ikke har
 været muligt at skabe et større flertal end
 det, der udtrykkes ved socialdemokratiets
 og SFs samarbejde.

Det fremgår af betænkningen, at der er
 tale om ændringsforslag, som er stillet af
 ministeren, og som går ud på, at statsrefusi-
 onen til daginstitutionerne ikke ændres,
 men at den opretholdes i den form, den har i
 den lovgivning, der i øjeblikket er gældende.
 Vi har som følge af det materiale, vi fik, og
 som følge af de problemer, vi har fået præ-
 senteret inden for andre dele af socialmini-
 steriets ressort, fået mulighed for, at en væ-
 sentlig del af de midler, der var tale om at
 anvende til denne lovrevision, kunne overfø-
 res til åndssvageforsorgen. Herved kan der
 opføres 3 børnehaver, skoler og skolehjem
 og måske op til en halv snes værksteder,
 som betyder, at en 800-900 børn og unge og
 ikke mindst disses forældre får en håndsræk-
 ning, som vel alle er enige om at de i høj
 grad har brug for. Beløbet vil for det kom-

[Albertsen.]

mende finansår, altså 1972-73, i væsentlig grad blive brugt til investeringer, men det er klart, at i den del af året, hvor institutionerne kommer til at virke, vil der også være tale om drift. Balance mellem disse to tal er vel ca. $\frac{3}{4}$ og $\frac{1}{4}$.

Det har på baggrund af den megen diskussion, dette forslag har givet anledning til i offentligheden, været en stor tilfredsstillelse at konstatere de udsagn, som forældre-kredse, medarbejdere og centerledere m. v. inden for åndssvageforsorgen er fremkommet med efter dette initiativ.

Det politiske flertal, der står bag denne beslutning, har altså efter alvorlige overvejelser og afvejning af alle berettigede hensyn kunnet gå med til socialministerens ændringsforslag herom, og jeg skal på socialdemokratiets vegne anbefale disse til vedtagelse.

Hvis der havde været tilstrækkeligt med midler, så havde det selvfølgelig været særdeles ønskeligt, om vi samtidig med at fremme særdeles påkrævede investeringer i åndssvageforsorgen også havde kunnet fastholde forhøjelsen af statsrefusionen til daginstitutionerne. Sådan er det imidlertid ikke. Der er jo netop i disse dage ført livlige debatter om nødvendigheden af at foretage en lang række spareforanstaltninger.

Selve det sigte, som de to partier, som står bag ved ændringerne, har, er, at ophold i disse institutioner skal have samme placering som skoler m. v., det vil sige, at det skal være gratis, det princip har vi for så vidt ikke opgivet. Men vi må erkende — og det er en argumentation, som også andre er indforstået med — at så længe der er tale om en så udpræget mangelvare, som en plads i en daginstitution er, og det er de lange ventelister i øvrigt et tydeligt bevis for, vil det være en særlig begunstiggelse over for et begrænset udsnit af befolkningen, som måske nok kunne kritiseres.

Det materiale, som socialudvalget har modtaget vedrørende de virkende fripladsregler, synes at vise, at en væsentlig del af de sociale problemer herved er løst. Materialet har dog afklaret, at en del borgere via afskrivningsregler og parcelhusunderskud m. v. noget uberettiget efter vort skøn får delvise og hele fripladser i børneinstitutionerne. Vi er i udvalgsflertallet indstillet på

at anmode ministeren om nøje at følge disse problemer og ligeledes følge løn- og prisudviklingen med henblik på regulering af indtægtsgrænserne i fripladsbestemmelserne.

Det samme flertal, socialdemokratiet og SF, har i betænkningen stærkt fremhævet det ønskelige i at få etableret en central, kommunal registrering og visitation af klientelet til daginstitutionerne. Vi er af den opfattelse, at det vil bidrage til en bedre visitation, og et mere nøgternt materiale vedrørende behovet for nye børneinstitutioner. Ej heller her har det været muligt at skabe enighed.

De bestemmelser i lovforslaget, der oprettholdes, nemlig bestemmelserne om, at læge- og tandlægebistand skal være gratis, således forstået, at der er tale om 100 pct.s statsrefusion, vil betyde nogen lettelse for de forældre, hvor dette indgår i takstreguleringen.

Jeg kan i den forbindelse tilføje en enkelt bemærkning. De, der har daglig føling med institutioner, ved, at der mange steder foregår en ret så kraftig nednormering af antallet af pladser i institutionerne. Det vil nok være rimeligt, at ministeren følger denne udvikling.

Når flertallet er kommet frem til en holdning, der indebærer en ændring fra indstillingen ved førstebehandling, skyldes det bl. a., at vores ængstelse for flere nøglebørn og børns udtagning af institutioner m. v. ikke har vist sig berettiget. Det er vi glade for, og jeg forstår ganske, at den, der sidste år var minister for dette område, også med glæde kan konstatere disse resultater, og jeg skal gerne tilføje denne bemærkning over for den, der var ansvarlig dengang, nemlig venstres socialpolitiske ordfører her i dag.

Når det i en ledende artikel i Politiken for nylig er blevet fremhævet, at når det sidste år følte som en tung byrde for de grupper, det drejede sig om, hang det sammen med, at de unge familier, der var tale om, på grund af mange andre fordyrelser havde særlige vanskeligheder, kan vi vel tillade os at gøre opmærksom på, at der på anden måde fra folketingets side for nylig netop i kraft af forbedringen af boligsikringen m. v. er skabt muligheder for, at den kategori af borgere trods alt får nogle lettelser.

Jeg skal anbefale ændringsforslagene og anbefale at stemme for lovforslaget i den således ændrede skikkelse, som socialdemo-

[Albertsen.]

kratiet og SF har nedfældet, samt de afsnit af den, som hele udvalget kan tiltræde.

Lis Møller: Jeg vil gerne indlede med at sige til socialministeren, at den, der overvin-
der sig selv, er større end den, der indtager
en stad. Under førstebehandlingen af dette
lovforslag spurgte jeg på min gruppes vegne
socialministeren, om hun, da hun var i den
heldige situation at have fået budgetmini-
steren til at punge ud med 50 mill. kr., in-
den for sit store embedsområde virkelig følte,
at det var vigtigst at anvende 50 mill.
kr. til nedsættelse af forældrebetalingen i de
forebyggende børneinstitutioner. Jeg sagde
også, at det kunne ikke være afgørende,
hvad socialdemokratiet måtte have lovet.
Det afgørende for ministeren og folketinget
måtte være at finde ud af, hvor 50 mill. kr.
kunne gøre størst nytte. Jeg sagde, at jeg
for mit eget vedkommende syntes, at pen-
gene ville gøre større nytte inden for åndss-
vageforsorgen; i hjælpen til psykotiske
børn, til spastisk lammede og i det hele
taget til handicappede børn og unge. Jeg har i
spørgsmål til ministeren ved andre lejlig-
heder påpeget mangler inden for åndssvagefor-
sorgen.

Jeg foreslog også under første behandling,
at vi i socialudvalget skulle søge at finde
frem til, hvor de 50 mill. kr. gjorde mest
gavn i det sociale system. Jeg er glad for, at
vi nåede til enighed i udvalget — ikke bare
bred enighed, som hr. Albertsen sagde, men
til enighed i udvalget — om at anvende pen-
gene til åndssvageforsorgen.

Socialministeren har over for udvalget
redegjort for, hvordan pengene tænkes an-
vendt, bl. a. til børnehaver, værksteder,
skolehjem plus 10-20 skurvogne. Jeg forstod
også, at ministeren ikke har lagt sig endeligt
fast på, hvor pengene skal bruges; og derfor
vil jeg spørge, om vi ikke kunne spare nogle
af skurvognene og i stedet måske få et eller
flere aflastningshjem.

Vi har i udvalget drøftet, om lempelsen af
fripladsreglerne i for høj grad er kommet
forældre, der selv har mulighed for at betale
de beløb, der skal betales for et barn i en
daginstitution, til gode. Dette kan nok ikke
undgås; så længe den skattepligtige indtægt
lægges til grund for ydelsen af friplads, men
det er jo ikke blot inden for dette område,

noget sådant gør sig gældende. Det gælder
for mange andre sociale ydelser, man kan
bare nævne boligsikringen f. eks., så det er
et problem, som bør tages op til en samlet
vurdering og løsning.

Jeg forstår, at ministeren overvejer i et
kommende cirkulære at give børne- og ung-
domsværnet mulighed for at skønne, om der
skal gives friplads. Det indrømmer jeg at jeg
er noget betænkelig ved. Jeg var glad, den-
gang vi ændrede ordet „kan“ yde friplads til
„skal“ yde friplads, så jeg vil meget nødig
gå tilbage til den gamle ordning. Jeg ser hel-
lere, at vi når frem til at have forskudslig-
ningen som grundlag.

Vi har også i udvalget drøftet indførelse
af central registrering og visitering på
kommunalt plan ved daginstitutionerne.
Spørgsmålet er under overvejelse i et under-
udvalg, nedsat under børne- og ungdomsfor-
sorgens pædagogiske nævn, og jeg er natur-
ligvis parat til at afvente endelig stillingta-
gen, til vi har set, hvad udvalget når frem
til. Men min principielle indstilling er, at en
børnehaveleder er langt bedre egnet til at
visitere end en kommunal embedsmand; og
jeg må gå ud fra, at ministeren ikke admini-
strativt indfører central pladsanvisning
uden om folketinget.

I spørgsmålet om udgiftsfordelingen med
hensyn til lægetilsyn og tandpleje mener
jeg at vi skal blive stående ved den nugæl-
dende lov. Mindretallet, hvortil også min
gruppe hører, mener, at disse udgifter på
længere sigt bør overtages af kommunerne
på lignende måde som udgifterne til skolelæ-
ge- og skoletandplejeordningen.

Det er måske også et spørgsmål, om læge-
tilsynet ved børneinstitutionerne bør opret-
holdes, når vi har fast helbredsundersøgelse
af børn op til den skolepligtige alder. I pro-
vinsen er det meget ofte familiens egen sy-
gekasselæge, som er tilsynsførende læge ved
børneinstitutionen. Derfor kan ordningen
godt forekomme at indebære en overlap-
ning. Nogle vil måske indvende, at der er
børn, som aldrig kommer til helbredsunder-
søgelse, men til gengæld er det heller ikke
alle børn, som bliver undersøgt af institutio-
nens læge, al den stund ikke alle børn er i en
forebyggende børneinstitution.

Sluttelig vil jeg gerne udtrykke en stærk
beklagelse af, at socialstyrelsen har foregre-
bet begivenhedernes gang ved at udsende

[Lis Møller.]

skrivelser til institutionerne om, at de, når de skulle lægge budget — og budgetterne skal jo indsendes senest 10. februar — skulle rette sig efter det fremsatte forslag og ikke efter gældende lov. Det betyder, at mange af de institutioner, som rettede sig efter socialstyrelsens skrivelse, nu skal ændre budgetter inden den 1. april. Det var måske praktisk, om ministeren fortalte socialstyrelsen, at den ikke står over folketinget, hvad den synes at mene — ikke bare i denne sag.

Min gruppe kan tiltræde ændringsforslagene, men vi agter at stemme imod lovforslaget ved tredje behandling under hensyn til den ændrede finansiering af lægetilsyn og tandpleje, som jo er det eneste tilbageblevne indhold i lovforslaget.

Nathalie Lind: Som det fremgår af betænkningen fra folketingsudvalget, gik det lovforslag, vi her har til anden behandling, ud på at give tilskudsbestemmelserne i loven om børne- og ungdomsforsorg samme indhold, som de havde før den 1. april 1971, eller sagt med andre ord: forslaget gik ud på at nedsætte den forhøjede forældrebetaling, som VKR-regeringen gennemførte. Men som det også fremgår af betænkningen, som de tidligere ordførere har nævnt det, har socialministeren stillet ændringsforslag om, at lovforslagets bestemmelser om forhøjelse af procentsatsen for statens tilskud til visse driftsudgifter ved daginstitutionerne skal udgå, og jeg vil i anledning af den socialdemokratiske ordfører hr. Albertsens tale sige, at disse ændringsforslag er tiltrådt af hele udvalget. Der er enighed om blandt samtlige partier, at forældretaksterne skal blive, som de er i dag.

Derudover har et flertal i udvalget, socialdemokratiets og SF's medlemmer, en bemærkning om, at socialministeren allerede nu bør henlede kommunernes opmærksomhed på fordelene ved en central registrering og visitation, som bør omfatte alle daginstitutioner, som modtager tilskud fra stat og kommune, mens et mindretal, som det også har været nævnt, finder, at den ændring, der blev foretaget ved loven af 17. marts 1971 af udgiftsfordelingen med hensyn til lægetilsyn og tandpleje i daginstitutionerne, indtil videre bør bevares, idet man har den

opfattelse, at disse forebyggende undersøgelser på længere sigt bør være en kommunal opgave og overgå til kommunerne.

Med så afdramatiserede ord ender hermed en sag, som i sjælden grad har påkaldt sig befolkningens opmærksomhed. Havde man fra den daværende oppositions side kunnet indtage en lige så afslappet holdning, da loven af 17. marts 1971 blev vedtaget, tror jeg, det ville have været til gavn for vort folkestyre, og jeg tror, det ville have beredt både socialdemokratiet og SF færre kvaler, end de oplever i disse dage.

Jeg har ingen bebrejdelser til ministeren for den vending, der er sket i sagen, tværtimod. Ministeren har måske nok selv gjort sig bebrejdelser over sin iver for at komme med dette lovforslag i stedet for at afvente resultatet af den undersøgelse, som ministeren selv fik sat i gang. Undersøgelsen blev startet den 29. oktober 1971, lovforslaget blev fremsat den 24. november 1971, og allerede den 3. december forelå resultatet af undersøgelsen. Jeg tror også, at hvis hr. Albertsen ved første behandling her i tinget den 8. december havde kendt resultatet af denne undersøgelse, havde han nok ikke fremsat følgende bemærkninger (Folketingets Forhandlinger 1971-72, sp. 1221):

„Lad så være, det skal ledsages af bitre og sure bemærkninger i anledning af, at den politik, man fuldførte den 12. marts i år, nu ændres. Det viser klart, at der er forskel på, hvem der leder dette land.“

Samtidig opfordrede hr. Albertsen den nuværende opposition til at tage

„... realiteterne til efterretning, det er det klogeste.“

Jeg vil gerne sige til hr. Albertsen som ordfører for socialdemokratiet: jeg tager realiteterne til efterretning, nemlig at flertallet her i dette ting, de to partier socialdemokratiet og SF, nu har set — og jeg takker for den indrømmelse, som også kom fra hr. Albertsens side for lidt siden — at det forslag, vi gennemførte sidste år, ikke har skævet sociale virkninger. Det viser alle de svar, vi har fået i udvalget.

Derfor skal jeg ikke opholde mig meget ved den kolbøtte, som socialdemokratiet og dets støtteparti her har slået. Men jeg vil rent principielt fremføre, at det, der har forurologiet mig ved hele denne sag, er den mulighed, som en, som det viser sig, usaglig

[Nathalie Lind.]

argumentation har for at vinde gehør, når den ikke alene fremføres af et politisk parti i opposition, men får støtte fra organisationer, som man går ud fra er seriøse og er sig deres ansvar bevidst, når de fremsætter udtalelser.

Der var tre ting, man påstod var alvorlige mangler ved loven af 17. marts 1971: den var børnefjendsk og asocial, den var erhvervsfjendtlig, og den var kvindefjendsk. Det børnefjendske og asociale blev især fremført af bl. a. hr. Albertsen, stærkt støttet af medarbejdernes organisationer, medarrangørerne af demonstrationerne. Det kvindefjendske sørgede Dansk Kvindesamfund for at understrege. Og med hensyn til det erhvervsfjendske lagde LO sit lod i vægtskålen. Man bekendtgjorde for alt folket, at fagforbund med ca. 800.000 medlemmer stod bag protesterne, og hr. Anker Jørgensen, medlem af dette høje ting, stod her på slotspladsen og udtalte bl. a., at netop dette lovforslag beviste, at det var en erhvervsfjendtlig regering, flere kvinder ville blive holdt væk fra arbejdsmarkedet, flere fremmedarbejdere ville blive resultatet.

Med det, jeg har nævnt her, har jeg altså ikke villet fremføre nogen form for kritik af, at man nu anvender et beløb især til daginstitutioner for åndssvage børn, og den prioritering, der ligger bag ved dette, er jeg helt enig i. Men jeg vil sige, at jeg forundres over, at folketingets socialudvalg to gange skriftligt har stillet spørgsmål til socialministeren om, hvad der er meningen med overførelse af disse midler, hvordan de på årsbasis fordeler sig på anlæg og drift. Vi har to gange fået at vide: der kan på nuværende tidspunkt ikke gives yderligere oplysninger. Jeg finder det utilfredsstillende, at der ikke kan gives et skøn over, hvad dette på årsbasis beløber sig til. Jeg finder ikke, det er tilstrækkelig hensyntagen til folketinget, og derfor må jeg anmode om et samråd mellem anden og tredje behandling, så vi kan få det klaret op, kan få at vide, hvilke beløb der er tale om.

Jeg skal ikke sige mange ord om de resterende dele af lovforslaget. Hr. Albertsen talte noget om, at det lettede jo også udgifterne, hvis man altså fulgte regeringen, for de forældre, der nu skal betale noget mere. Jeg kan blot nævne, at man sidste år bereg-

nede, at tandlægeudgifterne vist udgjorde i snit 50 øre om ugen for et forældrepar.

Må jeg endelig om flertallets henstilling til ministeren om allerede nu over for kommunerne at pege på fordelene ved en central registrering og visitation spørge, om dette har noget andet formål end at være det figenblad, hvorunder ikke mindst SF søger at dække sin nøgenhed i den foreliggende situation. Hvis nu kommunerne siger nej, hvad vil ministeren så gøre? Formodentlig ingenting. At gøre statstilskuddet betinget af, at man indfører en central registrering eller visitation, vil jo kræve en lovændring, og det ved kommunerne. Omvendt er der jo i gældende lov intet, som forhindrer kommunerne i at gennemføre det, hvis man kan nå frem til enighed derom f. eks. med de selvejende institutioner. Jeg synes, at det er en besynderlig betaling, SF her har betinget sig, og jeg frygter, at det snart vil gå som i „Kejserens nye Klæder“, at alle vil kunne se, at han har jo ikke noget på.

Grethe Philip: Vi har haft et udvalgsarbejde i denne sag af en højst særpræget karakter, og når jeg hører, hvordan hr. Albertsen nu konkluderer som ordfører og som formand for socialudvalget, så kan man ikke lade være at gøre sig sine tanker. Jeg må ligesom tidligere ordførere understrege, at de ændringsforslag, der stilles af ministeren, og hvormed 9/10 af forslaget tilbagetrækkes, tiltrædes af hele udvalget, sådan som det fremgår af udvalgsbetænkningen. Der er ikke tale om, at der er to partier, der går sammen om det; der er tale om, at samtlige partier slutter op om ministerens forslag om i det alt væsentlige at trække sit forslag tilbage.

Det resultat, vi her kommer frem til, kan jeg og mit parti, som det fremgår af det allerede sagte, tilslutte os; vi mener, det er rigtigt, hvad der sker. Jeg vil ligesom den foregående taler, fru Nathalie Lind, over for socialministeren udtrykke min store glæde over, hvad hun har gjort. Jeg synes, hun har vist mod i denne sag; og de kritiske bemærkninger, der ikke kan undgå at lyde her i dag, rammer ikke hende som minister i den tid, hun har været herinde, men rammer i det væsentlige forhistorien. For forhistorien er jo ejendommelig. Vi, der har siddet i denne sal tidligere og har siddet i social-

[Grothe Philip.]

udvalget, husker endnu meget tydeligt den voldsomme hetz, der blev ført mod VKR-regeringens forslag om en omlægning af betalingsreglerne, den omlægning, der gik ud på, at vi fik bedre fripladsordninger, samtidig med at vi forhøjede den andel, forældrene skulle betale af de samlede udgifter. Der var adskillige pressionsgrupper; der er nævnt allerede flere af dem i dag, de blev kraftigt støttet af socialdemokratiet og SF; vi mødte dem her i deputationer, vi mødte dem ude på pladsen, og vi læste, hvad de skrev i adskillige blade. Jeg har ikke lyst til her i dag at citere, hvad der blev sagt, dengang VKR-forslaget i sin tid blev fremsat, men jeg ville meget ønske, at både hr. Albertsen og hr. Kurt Brauer ville tage sig tid til med eftertanke at gennemlæse, hvad de selv sagde ved den lejlighed.

Under udvalgsarbejdet er der jo sket det, at man punkt for punkt har gendrevet de påstande, der i sin tid blev fremført fra oppositionens side. Jeg vil fremdrage et par enkelte ting. Der kom kun et minimalt antal af udmeldelser. Vi fik ingen af de mange nøglebørn, der blev truet med, man forstod praktisk talt ned til spædbarnsalderen. Loven, som den er nu, er, som det fremgår af bilag, som også er offentliggjort i betænkningen, af kommunerne vurderet således, at de ændrede regler for fripladser i rimeligt omfang har givet kompensation for kontingentstigningerne. De har altså virket uden socialslagside.

Udvalget har desuden fået en hel række meget interessante oplysninger. Antallet af daginstitutionspladser stiger, man har vel lov til at sige voldsomt. Alligevel er der betydelige ventelister, det er blevet opgjort til en ca. 100.000. Man vurderer det i direktoratet for børneforsorg sådan, at måske kun halvdelen af dem er, om jeg så må sige, effektivt på venteliste, men der er dog stadig væk tale om, at ca. 50.000 børn står på venteliste. En anden vigtig oplysning: antallet af fripladser er steget meget stærkt. Endelig kan jeg tilføje: forældrenes betalingsandel

udgør, sådan som reglerne er nu, for vuggestuer 22 pct., for børnehaver 25 pct. og for fritidshjem 15 pct. Vi har altså til overflod fået konstateret, at forældre, der har været så heldige at få deres børn i daginstitutioner, er en meget privilegeret gruppe sammenlignet med de mange forældre, der har børn på venteliste.

Jeg har allerede sagt, at jeg synes, ministeren har draget en klog og rigtig konklusion. Hun trækker forslaget om ændringerne i refusionssatsen for forældre tilbage, og jeg takker endnu en gang. Samtidig bliver der dermed plads for større støtte til åndssvage, specielt til åndssvage børn, ved oprettelse eller fremskyndelse af oprettelse af børnehaver og værksteder for voksne. Også dette kan vi støtte. Jeg har ved mange lejligheder fremdraget, at jeg anser netop nogle af disse grupper for de svagest stillede grupper i samfundet. Der er for mig ingen tvivl om, at forældre, der har åndssvage børn hjemme, er de forældre, der har behov for hjælp mere end nogen andre. Vi bidrager nu til det efter det forslag, ministeren har fremlagt, og det ser jeg på med meget stor glæde.

Derimod må jeg beklage, at ministeren fastholder, at staten helt skal overtage udgifterne ved læge- og tandlægebehandling. Vi mener ikke, at det passer ind i det øvrige sociale mønster, hvor kommunerne netop på tilsvarende områder, f. eks. for tandplejen, nu skal gå meget stærkt ind i billedet. Vi ønsker derfor at beholde de nugældende regler, men således at kommunerne senere går over til at skulle betale 100 pct. af disse udgifter.

I øvrigt vil jeg henvise til, hvad der står i udvalgsbetænkningen. Jeg vil understrege bemærkningerne om behovet for registrering og visitation. Jeg mener selv, og mit parti mener, at det vil være overordentlig betydningsfuldt, hvis vi får denne registrering, får den overalt. Jeg tror, at det også vil have betydning, at de børn, der har størst behov for det, kommer tidligst ind i disse daginstitutioner, og jeg er også meget opmærksom på spørgsmålet omkring visitation og me-

[Grethe Philip.]

ner, at der dér er noget, man skal sætte mere ind på, men lad os nu først høre, hvad det pædagogiske nævn siger om fordele og ulemper, førend vi tager endelig stilling. Som anført i betænkningen ønsker et mindretal, hvortil det radikale venstre hører, at ministeren stadig skal holde fripladsreglerne under observation med henblik på behov for fremtidige ændringer.

Konklusionen er: der er her tale om en særdeles god social prioritering. Jeg kan på mit partis vegne anbefale at stemme for de ændringsforslag, der er stillet af ministeren, men ved tredje behandling at stemme imod, hvad jeg vil kalde den blindtarm, der er tilbage vedrørende betaling for læge- og tandlægeudgifter.

Kurt Brauer: Vi er nu kommet igennem en periode i dansk parlamentarisme, hvor der ikke kunne forhandles. Vi har fået en ny regering, og der kan tales om tingene igen. Vi blev engang for en tid tilbage præsenteret for et forslag om, at der skulle spares. Det blev vi selvfølgelig ikke informeret om i folketinget først og fremmest, vi fik at vide igennem pressen, at en såkaldt støvsugerbande havde besluttet sig for, at der skulle spares 50 mill. kr. Vi fik også at vide, hvordan de skulle spares; der var ikke tale om, at der var lagt op til en forhandling i socialudvalget om, at man kunne spare noget sådant. Det var en lille klub af sparespecialister fra de tre daværende regeringspartier, som havde fundet ud af, hvordan dette skulle køres. Der var ingen åbne døre; der var lukket for forhandling om, hvordan man kunne spare disse penge. Den periode er vi kommet igennem.

Der er ikke her tale om, at der skal hentes 50 mill. kr.; der er tale om, at der skal gives 50 mill. kr. til en sektor. Det er altid morsommere at prioritere på det sociale område, når det sker i forbindelse med forøgelse af udgifterne, det er altid kedeligt at skulle prioritere, når udgifterne er på vej nedad.

Jeg vil ikke sige som den mand, der engang har sagt: mine værste fjender er mine gamle taler, men jeg synes, det var ualmindelig ondskabsfuldt af fru Grethe Philip, at hun ville tvinge mig til at læse, hvad jeg har sagt tidligere. Det er sådan lige på kanten af sadisme, forekommer det mig.

I øvrigt vil jeg sige, at jeg har ændret opfattelse, jeg har skiftet mening om disse problemer. Men da det jo er noget aldeles forfærdeligt at gøre i dansk politik — det er sådan, at man kan skabe mundheld om det, hvis man skifter mening i dansk politik — så er jeg selvfølgelig også nødt til at garnere min tilståelse af, at jeg har skiftet mening, med en hel række forbehold. Der er selvfølgelig ikke tale om, at jeg nu mener, at gratisprincippet er et dårligt princip. Jeg er stadig væk tilhænger af gratisprincippet, jeg mener, at den rigtige måde at gennemføre en institutionspolitik på er ved at sørge for, at de forældre, som skal have deres børn derind, ikke får en kopskat lagt oven på den skat, de betaler i forvejen.

Jeg har i den gamle sag, som den blev lagt frem, oplevet, at kun det allermest hid-sige pres fra organisationer og forældre, som stod hernelde på slotspladsen, fik gennemført en sådan ændring af fripladsreglerne, at de borgerlige partier i dag kan skryde af, at der faktisk ikke var ret mange forældre, der meldte sig ud på grund af økonomiske vanskeligheder, men det var ikke noget, der lå i forslaget, da vi fik forslaget på bordet, det blev presset frem igennem socialdemokratiets og SF's indsats og igennem demonstrationer på slotspladsen og på anden måde. Det var sådan, vi fik disse fripladsgrænser ændret efter min bedste opfattelse.

Jeg har i denne situation oplevet, at der kan forhandles. Jeg nævnte spørgsmålet om centralregistrering ved førstebehandlingen af det forslag, som vi behandler her i dag, og fik et omgående tilsagn. Umiddelbart efter dette har jeg fået tilsagn om, at vi bør kigge på fripladsgrænserne med henblik på en eventuel regulering af disse fripladsgrænser. Der har kunnet tales om alle tænkelige spørgsmål. Umiddelbart efter at udvalgsrådet blev påbegyndt, åbnede socialdemokratiet og socialistisk folkeparti døren for forhandling med de borgerlige partier om en eventuel anden anvendelse. Dette på trods af, at det altså medfører, at jeg her i dag må stå og erkende, at jeg har skiftet opfattelse, selv om det er noget af det mest upopulære, der kan ske i dansk politik. Det er noget, som virkelig kan ramme en mand hårdt, hvis han siger, at man har et standpunkt, til man tager et nyt; det er sådan noget, der skabes mundheld over. Til trods for det har

[Kurt Brauer.]

socialdemokratiet og socialistisk folkeparti åbnet døren for en forhandling. Døren stod åben og klappede i en måned, uden at én borgerlig politiker fandt på at gå til udvalgsformanden og sige: hvad nu, hvis vi anvender pengene sådan? Hvad nu, hvis vi anvender pengene sådan? Eller rettere: vi har en tredje måde, vi har en fjerde måde. Døren har stået åben.

Til sidst måtte socialistisk folkeparti og socialdemokratiet sammen gennemføre dette her alene. Det er sådan, at det kom på udvalgets bord, og derefter er det så blevet taget af de borgerlige forhandlere i socialudvalget. Dette er gangen i dette arbejde. Der har været en åben forhandlingsdør, som simpelt hen bare har stået og klappet, og ingen har drømt om at anvende denne åbne forhandlingsdør. Det kalder jeg stiv sind, det kalder jeg negativitet. Her var et tilbud, og socialistisk folkeparti og socialdemokratiet måtte så alene sørge for, at disse institutioner inden for åndssvageforsorgen blev bygget.

Der er nu forældre til en 600-800 åndssvage børn og unge, som står og presser på for at få plads i den eksisterende institutionsmasse. Der er et pres på vores almindelige børneinstitutioner, og jeg vil påstå, at den lettelse, som vi i dag giver på åndssvageforsorgens område, vil slå igennem som en lettelse for den almindelige institutionssektor. Derfor synes jeg, det er ekstra forsvarligt, det er ekstra fornuftigt at gennemføre netop en investering i den del af åndssvageforsorgssektoren, som i dag presser på vores almindelige institutionssektor. De forældre i den almindelige institutionssektor, som havde ventet sig nogle penge, skal altså ikke have den opfattelse, at de ikke trods alt får en lettelse, for det bliver der faktisk tale om.

Jeg er klar over, at der er et restproblem med hensyn til fritidshjemmene. Jeg har fået en henvendelse, som jeg håber at vi kan blive i stand til at tale om på det samråd, vi skal have med ministeren imellem anden og tredje behandling, om, at der skulle være et restproblem her, idet visse fritidshjem simpelt hen ikke har udnyttet deres kapacitet tilstrækkeligt, og det er pædagogisk set overordentlig betænkeligt.

Jeg håber, vi kan få en drøftelse af muligheden for at få fyldt disse fritidshjem op.

Endelig har jeg et andet problem, som jeg kunne tænke mig at vi kunne diskutere mellem anden og tredje behandling. Det er problemet med at få udlignet taksterne imellem de forskellige institutioner. Når det nu altså er sådan, at statsbudgettet ikke kan bære en almindelig fjernelse af taksterne, statsbudgettet ikke kan bære gennemførelsen af et gratisprincip, så må man sørge for, at byrden i det mindste ikke kommer til at hvile forskelligt, alt efter om man så er så uheldig at få sit barn i en ny børnehave eller så heldig at få sit barn i en gammel børnehave. Der er jo prisforskelle nu på mange hundrede kroner imellem de forskellige institutioner, hvis kvalitet aldeles ikke rimeliggør en sådan forskel i prisniveauet. Jeg kunne forestille mig, at det må være muligt at forhandle om at få gennemført en udligning.

I øvrigt kan vi naturligvis med tilfredshed stemme for de stillede ændringsforslag og i øvrigt anbefale lovforslaget til tingets velvillige behandling.

Socialministeren (*Eva Gredal*): Jeg vil gerne have lov til at takke ordførerne for den tilslutning, der er givet til de af mig fremsatte ændringsforslag. Jeg kan kun beklage, at der ikke har kunnet opnås enighed om den del af forslaget, der er blevet opretholdt. Som nyt medlem og som ny minister kan man godt undre sig over, at det skal være forbundet med så stort besvær at blive klogere i dansk politik, men jeg synes da, det er noget, enhver må have lov til, uden man skal skoses for det på den ene eller den anden måde. Men det er måske den måde, det skal foregå på. Det undrer én som ny.

Til fru Lis Møller vil jeg gerne sige, at spørgsmålet om aflastningshjem har ikke været inde i billedet, da vi drøftede de forskellige institutionsformer, idet vi i første omgang ville gå ind for daginstitutioner, så det svarede mest muligt til det, som vi havde i tankerne at bruge pengene til i første omgang. Derfor tror jeg ikke, vi kan putte aflastningshjem ind i den liste og den gruppe, vi nu skal se nærmere på. Der er stadig væk ikke nogen fuldt udarbejdet liste; vi skal have møde om det om nogle dage og have

[Socialministeren.]

indhentet de sidste forslag. Det tager nogen tid at få det frem, for det er jo ting, der virkelig skal kunne stå på benene i løbet af det kommende år.

Flere af ordførerne har talt om central registrering og visitation. Jeg er nu ikke så bange for, at kommunerne ikke godt kan se fordelene ved denne centrale registrering og visitation. Nu inddrages kommunerne jo mere og mere i planlægningen, og det vil betyde uendelig meget for kommunerne at kunne planlægge rimeligt, således at vi ikke kommer til at stå over for halvtomme institutioner i områder, hvor der måske er stor iver for at bygge børnehaver. Når man ved konkret, hvor mange der står på listen ved centralregistrering, kan man også planlægge bedre; det er jo noget, der er særdeles væsentligt inden for det sociale område.

Jeg kan også med det samme svare flere med hensyn til spørgsmålet om lægetilsynet. Jeg tror, det er væsentligt, at vi har lægetilsyn i børnehaverne. Jeg er helt klar over, at man kan få gratis lægetilsyn hos egen læge, men mange af de kvinder og mænd, som har børn i børnehaver, er jo udearbejdende, og de kommer meget let til at svigte det årlige lægetilsyn for børnene, hvis de ud over deres arbejde skal opsøge læge og få barnet undersøgt. Det er ikke mit indtryk, at de børn, der får lægetilsyn i børnehaven, også får lægetilsyn hos egen læge. Men jeg vil godt føie én ting til, og det er, at man i høj grad kan diskutere, om der ikke er for mange lægetilsyn i børnehaverne. Det er noget, vi overvejer for øjeblikket i socialministeriet for at se, hvad vi kan gøre ved det. Der er nogle børnehaver, hvor man har lægetilsyn et par gange om måneden og derudover to store halvårslige undersøgelser, så det er nok værd at kigge på dette problem. Jeg er villig til, og det skal jeg slutte med, at komme til samråd nu, når vi er færdige her, og så kan vi drøfte tilbagestående spørgsmål af mere teknisk art.

(Kort bemærkning).

Lis Møller: Man skal normalt ikke referere fra udvalgs møder, men hr. Kurt Brauers udtalelser her fra talerstolen synes jeg alligevel var et nummer for stærke. Jeg ved ikke rigtig, hvad det var for en dør, der stod

og klappede, og som de borgerlige ikke kunne finde ind ad. Ved det første møde i socialudvalget, da dette lovforslag blev behandlet, sagde jeg: det er nok naivt, at jeg spørger, men er der ikke mulighed for, at dette forslag kan tages af bordet, så pengene kan bruges til noget andet, hvortil formanden svarede, at man havde lov til at spørge naivt. Ved det næste møde spurgte jeg, om ikke pengene kunne blive i sektoren, altså hos børnene, men i åndssvageforsorgen, så jeg beklager, at hr. Kurt Brauer ikke opfatter bedre.

(Kort bemærkning).

Kurt Brauer: Det kan føre overordentlig vidt, hvis det skal kunne godkendes, at man citerer fra udvalgsarbejdet. Jeg skal afstå derfra, men det ville ikke være behageligt for fru Lis Møller, hvis jeg gjorde det.

Albertsen: Jeg ville meget værdsætte, om den enighed, der her er konstateret om den væsentligste del af lovforslaget, også kunne afstedkomme en bredere berøringsflade os imellem i udvalgsarbejdet. Jeg ville også meget værdsætte den holdning, som jeg mener ærligt og redeligt at have forsøgt at leve op til: at det arbejde, som normalt foregår i socialudvalget, bør være præget af en positiv samarbejdsvilje. Det, der nu ligger på bordet, er i høj grad et forslag, som er påvirket af denne holdning, og derfor er der altså også i dag enighed om det væsentlige.

Når vi er kommet til den konklusion, skyldes det bl. a., som jeg fremførte for et øjeblik siden, at der var en række talopstillinger, en række resultater, som jeg medgav at den tidligere minister kunne glæde sig over. Det var fra min side ment som en venlig bemærkning. Det har bidraget til dette materiale og til, at der her var mulighed for at løse andre akutte problemer, som nu bliver løst i kraft af, at dette lovforslag kom til at ligge på bordet. Derved er disse problemer afklaret og væsentlige og vigtige problemer ifjernet og løst på en tilfredsstillende måde.

Må jeg sige, for at det skal komme til at stå så klart som muligt, med hensyn til udviklingsprocessen i udvalgsarbejdet og de ting, der gik forud ved behandlingen sidste år, at der forelå et forslag, som tilsigtede, at

[Albertsen.]

forældrebetalingen skulle sættes op, hvorved der kunne spares et beløb på 50 mill. kr., og at det, samtidig med at dette forslag blev forelagt, blev meddelt, at man i et cirkulære ville forhøje indtægtsgrænserne for fripladser fra 15.000 kr. til 20.000 kr. og for halve fripladser fra 20.000 kr. til 30.000 kr., hvis jeg husker ret. Disse tal blev ændret under udvalgsarbejdet, således at der ikke blev tale om halve og hele fripladser, men om $\frac{2}{5}$ og $\frac{3}{5}$, og denne regulering gik op på et højere beløb. Derudover fremkom der under udvalgsarbejdet et forslag gående ud på — og det var hele udvalget enig om — at det ikke skulle være som hidindtil, hvor det var noget, kommunerne kunne give, men at de skulle give det. Det er, hvad der står i min erindring om handlingsforløbet, og disse ændringer sammen med det udgangspunkt, der var tale om, har vel i høj grad forklaret de virkninger, som mange af os frygtede. Jeg kan da også huske enkelte passager af det, der blev sagt af fru Lis-Møller ved behandlingen sidste år, om ulysten til at gå ind for det, og at man følte sig tvunget af det pres, som man var udsat for, og at det altså ikke var med særlig glæde, man gik ind for det. Derfor tror jeg i og for sig, at alle nu må konstatere, at nogle af de ting, man var ængstelig for, er væk, og det giver altså også en anden baggrund for det resultat, vi nu skal tage stilling til.

Jeg mener, at jeg har været åben over for at skabe størst mulig tilslutning, og denne tilslutning er nu også konstateret, hvad angår det væsentligste i lovforslaget, men der er adskillige passager i betænkningen, som man ikke kunne blive enig om, hvilket jeg beklager. Jeg håber, at udspillet med hensyn til samarbejdet virkelig blev opfattet så alvorligt, som det er ment fra min side.

Lis-Møller: Jeg vil gerne sige til hr. Kurt Brauer, at det var ikke mig, der begyndte at referere fra udvalgsarbejdet, og jeg ser med sindsro frem til det, hvis hr. Kurt Brauer omtaler, hvad jeg har sagt i udvalget.

Jeg vil gerne sige til ministeren, at jeg har ikke på noget tidspunkt skolet ministeren, fordi hun har ændret opfattelse, og det tror jeg at hun er klar over; tværtimod takkede jeg ministeren i udvalget.

Jeg må for at komme tilbage til spørgsmålet om central pladsregistrering fastholde, at jeg mener, børnehavelederen er bedre egnet til at visitere børnene end en embedsmand, og dertil kommer jo også, at hvis et forældrepar ønsker deres barn i en marxistisk børnehave, er det nok ikke sagen at få det i en menighedsbørnehave eller omvendt.

Jeg kan i øvrigt oplyse, at af 56 adspurgte kommuner har 4 hel eller delvis central pladsanvisning, og det betyder, at anvisningen omfatter nogle private foruden de kommunale. 2 svarede, at de ikke havde egentlig pladsanvisning, men at samtlige daginstitutioners ledere mødtes jævnligt for at drøfte ventelister. 3 svarede, at de ikke for tiden havde central pladsanvisning, men overvejede at indføre en sådan. 47 svarede, at de ikke havde central pladsanvisning og ikke agtede at indføre en sådan.

Nathalie Lind: Jeg var glad for, at hr. Kurt Brauer før indrømmede, at han tog fejl, men jeg må sige, at desværre tager hr. Kurt Brauer fejl igen, og det er ikke første gang under behandlingen af denne sag, at påstanden om, at fripladsreglerne først kom ind i billedet senere, er blevet tilbagevist. Jeg vil gerne, for at denne myte kan blive manet i jorden, have lov til at nævne, at i fremsættelsestalen er der nogle bemærkninger om, at det er hensigten samtidig med lovforslagets vedtagelse at forhøje de gældende grænser for fripladser.

Da lovforslaget var til første behandling den 2. december 1970, rejste fru Grethe Philip spørgsmålet og spurgte, om ministeren ville løfte noget af sløret for, hvad der lå bag dette, hvilke tanker man havde. Jeg vil gerne have lov at citere fra Folketingstidende 1970-71, sp. 1831:

„Jeg vil gerne klart bekræfte, at vi ønsker at forhøje indtægtsgrænserne for ydelse af fripladser. Min tanke er at forhøje grænsen for hel friplads fra 15.000 kr. til 20.000 kr. og grænsen for halv friplads fra 30.000 kr. til 40.000 kr. Dertil skal man lægge et beløb, for øjeblikket 3.000 kr. pr. barn.“

Og så udvikler jeg det videre og siger, hvem der vil få fordel af denne forhøjelse.

Derfor er det heller ikke rigtigt, når hr. Albertsen vil gøre gældende, at dette med

[Nathalie Lind.]

de 40.000 kr. ikke var kendt. Det var det; dette foregik som sagt i folketinget den 2. december 1970, og denne sag blev fulgt op af en ganske uhyre livlig polemik i bladene; af udtalelser i tv og radio og af de mange debatter, jeg havde; alle steder er det kommet frem, at vi forestillede os en fripladsgrænse op til 40.000 kr. At man så vurderer internt inden for denne ramme, om det skal være $\frac{3}{5}$ og $\frac{2}{5}$, ja, det er et udvalgs spørgsmål at forhandle, og jeg tror, at for de mennesker, som blev vildledt til at deltage i de demonstrationer, har det ikke spillet den afgørende rolle — det var ikke derfor, de stod på slotspladsen — om det mellem 20.000 kr. og 30.000 kr. var $\frac{3}{5}$ og mellem 30.000 kr. og 40.000 kr. $\frac{2}{5}$. Hr. Albertsen har også selv i de artikler, der dengang blev skrevet, accepteret, at der var ganske gode fripladsregler.

Derfor vil jeg fastholde, at det er beklageligt, at man har ført den usaglige argumentation om dette forslag. Det var kendt, længe før man begyndte at planlægge demonstrationerne, at regeringens hensigt var at gå op til 40.000 kr.; så gav man yderligere 3.500 kr. pr. barn — her sagde jeg 3.000 kr. — og det er rigtigt, at så siger man „skal“ i stedet for „kan“. Alt det forhandler man om, men hovedsigtet var tydeligt fremme.

Derfor håber jeg, at man fra hr. Kurt Brauers og SFs side nu én gang for alle vil stoppe med at påstå, at der skete sådanne ændringer under lovforslagets behandling, at det — og det blev endda sagt her i dag — kun var disse voldsomme protester fra organisationer osv., som medførte, at vi fik disse forbedrede fripladsregler; det er ikke rigtigt.

Vi må og skal ikke citere fra udvalgs møder, men jeg har læst i pressen, at formanden for udvalget havde ønsket et underudvalg nedsat og havde bedt hvert parti om at udpege en forhandler til at deltage i forhandlinger dér. Jeg var udpeget af mit parti, og jeg har ikke fået nogen opfordring fra formanden hverken inden for eller uden for udvalget til komme til et møde om dette. Derfor kan jeg ikke acceptere — det er ikke så meget rettet mod formanden — hr. Kurt Brauers fremstilling af, at man har søgt forhandlinger med os, for det har man altså ikke.

Grothe Philip: Heller ikke jeg kan godkende den fremstilling, hr. Kurt Brauer gav af, hvordan de nuværende fripladsregler er blevet til, og jeg vil gerne i fortsættelse af fru Nathalie Linds citat citere noget af det, jeg selv sagde i min ordførertale ved debatten den 2. december 1970; det findes i Folketingets Forhandlinger, sp. 1826. Jeg bliver nødt til at tage et lidt langt citat for at få det hele med. Dér siger jeg:

„Men denne tilslutning sker dog under et væsentligt forbehold, og dette forbehold har også noget at gøre med de tal, som hr. Albertsen tidligere var fremme med i en betydelig højere størrelsesorden end den, jeg har nævnt her. Det er for mig en afgørende betingelse, at vi ændrer på de indtægtsgrænser, der nu gælder for opnåelse af hel friplads eller halv friplads. Det er allerede nævnt, at det er skattepligtige indkomster på henholdsvis 15.000 kr. og 30.000 kr., der er afgørende, og jeg kan tilføje, at disse indtægtsgrænser reguleres med børnetallet.“

Hvis vi ikke skal give dette forslag en uheldig social slagside, hvad jeg meget nødtigt ser, mener jeg, at det er absolut nødvendigt, at vi forhøjer disse indtægtsgrænser, og jeg ville være meget glad, om socialministeren ville løfte lidt af sløret for, hvor meget ministeren agter at forhøje indtægtsgrænserne.“

Dette til belysning af, at problemet om fripladsregler havde været inde i overvejelserne, inden lovforslaget blev fremsat, og blev klart fremført allerede under første behandling.

Det glæder mig, at hr. Kurt Brauer opfatter det som en slags sadisme fra min side, når jeg beder ham om at læse sin gamle tale. Jeg er næsten tilbøjelig til at udvide min sadisme til at bede hr. Kurt Brauer også læse den tale, han har holdt i dag, idet jeg håber, at han endnu vil kunne huske noget af, hvad der virkelig er foregået i socialudvalget. Det er jo nemlig ikke rigtigt, at der ikke var nogen samarbejdsvilje. Det fremgik fra første færd, at vi i oppositionen, i det radikale venstre, venstre og det konservative parti, var overordentlig åbne over for mulighederne for, at det forslag, der lå på bordet, blev taget tilbage, men også at vi var åbne for forhandlinger om, hvorvidt der var andre børnegrupper, der især havde

[Grethe Philip.]

behov for hjælp, og det ved hr. Kurt Brauer.

Jeg kan i og for sig godt forstå, at socialministeren synes, dette er en ejendommelig diskussion, og jeg vil blot sige til bemærkningen om, at det dog egentlig er ganske mærkeligt, at det ikke skulle være tilfredsstillende — det var vist sådan, det blev sagt — at folk blev klogere: jo, det er selvfølgelig tilfredsstillende, at folk bliver klogere, men det var måden, hvorpå man tidligere var uklog, som vi endnu husker og husker med et ikke helt lille gran af bitterhed.

Kurt Brauer: Der har været talt lidt om visitationsproblematikken. Man er nervøs ved udsigten til, at visitationen skulle foregå centralt, og det er også blevet nævnt, at det er børnehavedere vel nok dygtigere til end andre, end embedsmænd og den slags. Hertil må jeg sige, at hvis der skal laves en visitationsordning i en kommune, må man formode, at det betyder en udvidelse af kommunens administration, og jeg forestiller mig ikke, at der skal rettes bager for smed, jeg forestiller mig ikke en offentlig visitationsordning lavet, uden at det bliver eksperter i visitation, der kommer til at beskæftige sig med visitationen. Det synes jeg vi bør holde fast i denne debat.

Da forslaget om ændring af fripladsgrænserne kom frem, havde hele forslaget om at tage disse 50 mill. kr. fra forældrene allerede ligget på offentlighedens bord i uger, og man havde jo altså ikke fra den daværende socialministers side eller fra den daværende borgerlige regerings side sørget for, at disse ændrede fripladsregler var med i lovforslaget. Hvis man havde sådan en inderlig vilje til det, havde man vel bygget dem ind i lovforslaget fra starten, og så havde der ikke været noget problem, så havde jeg ikke kunnet sige det, jeg kunne i dag, men sagen er, at lige så såre dette forslag kom frem fra den borgerlige regerings side, eller rettere sagt fra den såkaldte støvsugerbandes side, mødte det en sådan protest, at man var nødt til at holde disse førstebehandlingstaler, som man så flittigt citerer i dag. Det er jo nok sammenhængen.

Der er noget, fru Lis Møller ikke kan forstå, og det samme gælder fru Nathalie Lind og fru Grethe Philip. Det er pudsigt nok, at

det er de tre borgerlige partiets ordførere i sagen, der er så enige om det; det ligner lidt mere end en tanke. Man er så enig om, at man ikke kan huske, hvad det er for en dør, der er tale om; man kan ikke forstå, hvad det er for en dør, der har stået åben og klappet, man kan slet ikke komme i tanker om det. Og for at historikerne ikke skal fare helt vild i dette, vil jeg opfordre dem til at læse i aviserne, hvad der har stået offentligt om dette begreb; der har stået i aviserne, at der nu var udsigter, og at socialdemokratiet og socialistisk folkeparti havde åbnet denne dør, og uanset udvalg, der ikke er blevet indkaldt, underudvalg, der ikke er blevet indkaldt, og uanset hvilken procedure der har været, har der, efter hvad der foreligger oplyst for mig, ikke været én af de borgerlige ordførere hos udvalgsformanden med en opfordring til at tage den eller den idé op. Der har ikke været ét forsøg fra de borgerlige politikeres side på at skabe politik ud af dette. Man har gået og glædet sig og gnedet sig i hænderne over lejligheden til at triumfere, og det skal man da så inderligt have lov til, det synes jeg er de borgerlige politikere vel undt; det viser noget om formatet. Forhandlingerne blev ikke til noget. Det var socialistisk folkeparti og socialdemokratiet, der sammen måtte gøre det, for inspirationer kunne ikke hentes hos den sure blok til højre i salen.

(Kort bemærkning).

Nathalie Lind: I endnu et forsøg på at få tingene sat i det rette perspektiv vil jeg blot sige til hr. Kurt Brauer, at jeg begriber ikke, hvordan et forslag kan ligge i uger på offentlighedens bord, når det bliver fremsat den 25. november og førstebehandlingen er den 2. december.

Poul Schlüter: Som en af dem, der har siddet interesseret og fulgt hele denne debat, kan jeg ikke lade være med at fremkomme med én enkelt kommentar, og det skal være til hr. Kurt Brauer.

Jeg synes, hr. Kurt Brauer i dag fra denne talerstol har fremtrådt på en ganske enestående måde. Det voldte jo hr. Kurt Brauer vanskeligheder at give partiet som den forfulgte uskyldighed, som man nu angreb for at have skiftet standpunkt. Den

[Poul Schlüter.]

fremstilling, hr. Kurt Brauer har givet af begivenhedsforløbet fra under den gamle regering og frem til i dag, var efter min opfattelse ikke sober. Men hr. Kurt Brauer skal slet ikke klandres for, at han har skiftet standpunkt, det er ikke det, det drejer sig om. Det, det drejer sig om, er, at hr. Kurt Brauer bistod med at skabe og senere med at misbruge en billig folkestemning, som var rejst mod den forrige socialminister og regering, en folkestemning, som måske har bidraget til at flytte mandater ved det senere folketingsvalg på et falsk grundlag. Det bliver efter min opfattelse hr. Kurt Brauers og også nogle andres eftermæle i denne sag. Det ville være alt for mildt, hvis eftermælet blot var, at hr. Kurt Brauer blev husket for at have skiftet standpunkt.

(Kort bemærkning).

Lis Møller: Jeg må lige have lov til at citere, hvad jeg sagde under første behandling af dette lovforslag. Der spurgte jeg socialministeren, om der ikke inden for hendes store embedsområde var et felt, hvor der var mere brug for de 50 mill. kr. end til at ned-sætte forældrebetalingen i forebyggende børneinstitutioner, og jeg bad om, at vi i socialudvalget kunne drøfte, hvor disse 50 mill. kr. kunne gøre bedst nytte. Er det at smække med en dør eller ikke at ville gå ind i et samarbejde?

(Kort bemærkning).

Kurt Brauer: Der er stadig væk nogen tvivl om de konservatives rolle med hensyn til at holde forhandlingerne åbne. Det er ikke at forhandle at meddele her, at man har en anden idé. Det er at forhandle, når man søger at medvirke til, at udvalgsarbejdet i socialudvalget kommer til at beskæftige sig med nye ideer til, hvordan der kan spares. Men hver en trævl af det, der ligger på folketingets bord i dag, er lavet af den socialdemokratiske socialminister. Der har ikke kunnet hentes så meget som en snus inspiration hos de borgerlige partier, selv om man vidste, at udvalgsarbejdet var ved at gå til ende. Der har været surhed og tværhed og en vis godten sig over, at nu kom man måske til at kunne triumfere; ikke

et hak har vi kunnet hente fra de borgerlige partier.

Socialministeren (Eva Gredal): Bare en kort bemærkning til fru Lis Møller. Det var ikke med henblik på det, fru Lis Møller havde sagt, at jeg brugte ordet: man skode — jeg var helt klar over, at jeg havde fået tak for forslaget — men det var i relation til nogle generelle bemærkninger, som hr. Kurt Brauer kom med i sin første ordførelse.

Hermed sluttede forhandlingen.

Ændringsforslagene nr. 1-4, § 1, således ændret, og § 2 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (From): Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om pensioner i anledning af tronskiftet den 14. januar 1972.

(Lovforslaget (nr. 178) findes i tillæg A. sp. 2893, fremsættelsen i tidenden sp. 3344).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Gorrsen: Ved lov nr. 109 af 21. marts 1950 blev der fastsat regler for omfanget af statskassens forpligtelser med hensyn til pensionering af høftjenestemænd, når disse har været ansat i stillinger, der var normeret på de ved tronskifter ophørte civillister, samt af de pågældendes efterladte baseret på bestemmelserne i tjenestemandsløven af 1946.

Ændringerne i tjenestemandsløvgivningen, som de har fundet udtryk i tjenestemandsløvsreformerne i 1958 og 1969, har skabt behov for ved tronskiftet den 14. januar d. å. at gennemføre visse ændringer for at tilvejebringe en teknisk ajourføring af nogle af bestemmelserne i den førnævnte lov, så at